

ESENȚA DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN ȘTIINȚA ECONOMICĂ

Mihai GROSU, dr. conf. univ.

Summary

The concept of sustainable development has assessed from the approaches that has rooted in biology and ecology, in connection with protecting the environment that has grown in the context of connection with other areas, especially those who involving economic activity, becoming increasingly a constant in economy politics and social politics of each state and is a common worldwide concept.

Termenul de dezvoltarea durabilă a apărut acum 40 de ani, ca răspuns la apariția problemelor de mediu și a crizei resurselor naturale, în special a celor legate de energie. Conferința privind Mediul de la Stockholm din 1972 este momentul în care se recunoaște că activitățile umane contribuie la deteriorarea mediului înconjurător, ceea ce pune în pericol viitorul omenirii. În 1983, își începe activitatea Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED), care în raportul „Viitorul nostru comun” (numit și Raportul Brundtland, după numele primului ministru norvegian de atunci) definește dezvoltarea durabilă ca „dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi” [8, p.1].

Termenul de dezvoltare durabilă (sustenabilă) este lansat odată cu publicarea Raportului Brundtland. Raportul țintește spre a găsi „o cale de dezvoltare care să susțină progresul uman nu numai în câteva locuri și pentru câțiva ani, ci pentru întreaga planetă și pentru un viitor îndepărtat” [3, p. 9]. Noțiunea de dezvoltare durabilă s-a răspândit masiv după Conferința privind mediul și dezvoltarea, organizată de Națiunile Unite la Rio de Janeiro (1992) și continuată în cadrul Summit-ului pentru dezvoltare durabilă de la Johannesburg, 2002 cercetând și responsabilitatea socială a companiilor [1, p. 172].

Dezvoltarea durabilă a devenit un obiectiv și al Uniunii Europene, începând cu 1997, când a fost inclus în Tratatul de la Maastricht, iar în 2001 la summitul de la Goetheborg a fost adoptată Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE, căreia i-a fost adăugată o dimensiune externă la Barcelona în 2002.

Conceptul de dezvoltare durabilă, față de abordările care își au rădăcinile în biologie și ecologie, este legat în mod explicit de activitatea economică (Portney, 2003). Conceptul de dezvoltare durabilă reprezintă o schimbare de paradigmă în acest domeniu – durabilitatea nu mai este privită doar în legătură cu protecția mediului înconjurător ci este discutată în contextul legăturii cu alte domenii, în special cele care presupun activitate economică [3, p. 11]. Deși inițial dezvoltarea durabilă s-a vrut a fi o soluție la criza ecologică determinată de intensă exploatare industrială a resurselor și degradarea continuă a mediului, în prezent conceptul s-a extins asupra calității vieții în complexitatea sa, și sub aspect economic și social. Obiect al dezvoltării durabile este acum și preocuparea pentru dreptate și echitate între state, nu numai între generații. Durabilitatea pleacă de la ideea că activitățile umane sunt dependente de mediul înconjurător și de resurse. Sănătatea, siguranța socială și stabilitatea economică a societății sunt esențiale în definirea calității vieții. Organizația Mondială a Sănătății a ajuns la concluzia că "menținerea sănătății și bunăstării cer un mediu înconjurător propice și armonios în care toți factorii fizici, psihologici, sociali și estetici își au locul bine definit. Mediul va trebui, în această situație, să fie tratat drept resursă în scopul îmbunătățirii condițiilor de viață și bunăstării" [2, p. 12].

Se consideră că introducerea termenului de dezvoltare durabilă în știința economică a reprezentat o necesitate obiectivă. Noțiunea a fost chemată și impusă să servească, în plan teoretic, drept răspuns la criza economică și ecologică pe care o parcurge lumea la sfârșit de secol XX și început de nou mileniu. Dezvoltarea durabilă devine tot mai mult o constantă a politicilor economice și sociale ale fiecărui stat. Se

poate afirma că sub raportul obiectivelor și cerințelor generale, dezvoltarea durabilă este un concept mondo, comun [4, p. 10].

După Wheeler se poate da o selectare a definiții conceptului de dezvoltare durabilă:

➤ satisfacerea nevoilor generațiilor următoare; echitate inter-generații. Dezvoltarea durabilă este acea dezvoltare care satisface nevoile prezentului fără a compromite posibilitatea ca generațiile următoare să își satisfacă propriile nevoi Brundtland Report (1987);

➤ capacitatea de susținere a ecosistemelor. Dezvoltarea durabilă înseamnă îmbunătățirea calității vieții umane însă ținând cont de capacitatea de susținere a ecosistemelor care asistă această viață. World Conservation Union (1991);

➤ menținerea și îmbunătățirea sistemelor. Durabilitatea presupune că nivelul global de diversitate și productivitate al componentelor și relațiilor în cadrul sistemelor sunt menținute sau îmbunătățite. Noorgard (1988);

➤ protejarea și restaurarea mediului înconjurător. Durabilitatea înseamnă conservare plus protejare plus restaurare. Van der Ryn (1994);

➤ anti-creștere exponențială. Dezvoltarea durabilă este de fapt o metaforă de bază prin care se exprimă împotrivirea față de noțiunea de creștere materială exponențială continuă. Callenbach (1992);

➤ listarea unor principii de bază. Dezvoltarea durabilă încearcă să răspundă la cinci mari imperative:

(1) integrarea conservării naturii și a dezvoltării;

(2) satisfacerea nevoilor umane de bază;

(3) echitate și justiție socială;

(4) oportunitate pentru autodeterminare socială și diversitate culturală;

(5) menținerea integrității ecologice [6, p. 24-25].

Din multitudinea definițiilor de dezvoltare durabilă ce poate conchide că ea este un concept multilateral, care acoperă toate aspectele de viață a omului. Scopul central al dezvoltării durabile este calitatea vieții populației [7, p. 36]. Comunitatea Mondială a formulat următoarele obiective de politică economică și socială orientate spre dezvoltarea durabilă: redimensionarea creșterii economice în sensul conservării resurselor umane; modificarea calității progresului de creștere; satisfacerea nevoilor esențiale pentru muncă, hrană, energie, apă, locuințe și asistență medicală pentru toți locuitorii; asigurarea unui nivel de creștere durabilă a populației; conservarea și sporirea bazei de resurse; restructurarea tehnologiei și punerea sub control a consecințelor acesteia; integrarea deciziilor privind economia și mediul înconjurător într-un proces unic.

O esență economică multilaterală a dezvoltării durabile este dată de cunoscutul economist Niță Dobrota. „Dezvoltarea durabilă presupune creșterea economică în consonanță cu cerințele echilibrului ecologic și cu întreaga dezvoltare umană, ceea ce înseamnă că se au în vedere toate aspectele ce țin de progresul în om și pentru om – cultură, știință, civilizație, egalitate și echitate între oameni, etnii, națiuni și popoare” [5, p. 335]. În condițiile economiei de piață, prevenirea poluării mediului înconjurător se poate realiza prin acțiuni economice, juridice, administrative, educaționale etc. Elementele definitorii ale dezvoltării durabile: „compatibilitatea generală și universală între mediul natural și cel creat de om; menținerea egalității șanselor generațiilor cese succed în timp; interpretarea prezentului prin prizma viitorului, maximizarea profitului în consonanță cu securitatea ecologică; compatibilitatea strategiilor naționale de dezvoltare cu cele de protecție a mediului ecologic; asigurarea bunăstării generale prin trecerea de la aspectele prioritar cantitative ale creșterii la cele calitative; redefinirea obiectivelor economice și sociale, în cadrul cărora urmează să-și găsească locurile convenite capitalul ecologic, capitalul tehnic, capitalul uman (cultural); subordonarea obiectivelor dezvoltării economice însăși omului, el însuși cea mai complexă creație.” [5, pp. 336-337]

Așa cum definiția dată de raportul Brundtland dezvoltării durabile este prima citată în aproape orice lucrare în domeniu, tot așa reprezentarea grafică a dezvoltării durabile se bazează pe un scaun cu trei picioare, fiecare picior reprezentând una dintre dimensiunile cheie ale conceptului: economie, ecologie (mediu) și echitate (social) [3, p. 22]. Cei trei E ai dezvoltării durabile reprezintă un set relativ condensat de valori care ar trebui să ghideze procesul de schimbare. Anumiți activiști și autori susțin chiar că acest set de valori ar trebui extins astfel încât să includă și alte valori precum educație, oferirea de putere decizională diverselor grupuri din societate etc.[3, p.23]. Modul în care cei trei E trebuie integrați în mod echilibrat în politici constituie diferența majoră între principiul integrării și dezvoltarea durabilă. Deși se consideră că dezvoltarea durabilă nu poate fi realizată fără principiul integrării, este posibil ca compromisurile cerute de balansarea celor trei priorități să ducă la o diluare a aspectelor de mediu. Într-o opinie mai radicală, se arată că în vreme de esență normativă a principiului integrării spune că aspectele de mediu au prioritate în fața celor economice și sociale, dezvoltarea durabilă duce la o formă mai complexă de integrare, dar nu neapărat mai eficientă din perspectiva protejării mediului (Lafferty și Houden, 2003) [3, p. 26].

În data de 3 martie 2010 Comisia (WCED), a propus o nouă strategie economică pentru Europa denumită *Strategia Europa 2020*. Consiliul European din iunie a adoptat strategia și a confirmat cele cinci ținte majore propuse. Această nouă strategie înlocuiește Strategia Lisabona (2000-2010) și își propune să ghideze economia Europei spre ieșirea din recesiune și să permită un standard de viață ridicat concomitent cu păstrarea modelului social european, creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, a productivității și a coeziunii sociale. Această strategie propune **trei priorități tematice**: a) dezvoltarea inteligentă – dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovație; b) dezvoltarea (creșterea) durabilă – încurajarea unei economii care utilizează resursele mai eficient, este mai competitivă și promovează metode verzi/eco; c) dezvoltare inclusivă: promovarea unei economii care favorizează rate înalte de ocupare a forței de muncă, care să ofere coeziune socială și teritorială [3, p. 37].

Pentru Republica Moldova dezvoltarea durabilă presupune o abordare complexă a problemei utilizării resurselor: 1) lipsa resurselor limitează dezvoltarea; 2) dezvoltarea localităților urbane și rurale provoacă poluarea mediului – solului, aerului, apelor de suprafață și freatice etc.; 3) exploatarea intensivă a unor resurse (solului, apelor, pădurilor) reduce capacitatea lor de regenerare, conduce la sărăcia populației. Semnând Declarația Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare de la Rio de Janeiro din 1992, Republica Moldova și-a manifestat voința și și-a asumat obligația de a se integra în procesul global de tranziție la modelul de dezvoltare durabilă. În conformitate cu această obligațiune, în anul 2000, Consiliul Economic Suprem de pe lângă Președinția Republicii Moldova a aprobat „Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă” – „Moldova-XXI”, elaborată în cadrul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Obiectivele strategice, prevăzute pentru următorii 20 de ani, vizează în mod special creșterea bunăstării întregului popor și a fiecărui cetățean, precum și prosperarea generațiilor următoare. Republica Moldova, a elaborat foaia de parcurs de dezvoltare durabilă până în 2020.

Bibliografie

1. Burduș, E., Management comparat, Ed. Economică, București, 2001.
2. Environement et Santé; la Charte européenne et son commentaire, OMS, Frankfurt, 1989.
3. Gavrilă-Paven, Ionela, Dezvoltare Durabilă, Alba Iulia, 2014.
4. POHOAȚĂ, Ion, Strategii si politici europene de dezvoltare durabila, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Centrul de Studii Europene, Iași.
5. Dobrota, Niță, Economie politică, București, 1997.
6. S.M., Planning for Sustainability. Creating Livable, equitable, and Ecological Communities, (Traducere și adaptare după Wheeler), Routledge, New York, 2004.
7. Zbărciog, Valeriu, Tranziția la economia de piață, Chișinău, 1995.
8. www.societate.durabila.ro

